

Fylkesmannen i Rogaland
Utdanningsavdelinga

Tilsynsrapport

**Tilsyn med gjennomføring av nasjonale prøver 2010 i
grunnskolane i Hå kommune**

Stavanger, 13.05.2011

INNHALD:

1. Tema for tilsynet.....	3
2. Gjennomføring av tilsynet	4
2.1 Generelt	4
2.2 Aktivitetene i tilsynet	4
2.3 Dokumentgrunnlag.....	5
3. Tilsynsresultat	6
3.1 Påmelding	6
3.1.1 Rettsleg krav	6
3.1.2 Dokumentasjon og vurdering	6
3.1.3 Konklusjon.....	7
3.2 Fritak	7
3.2.1 Rettslege krav	8
3.2.2 Dokumentasjon og vurdering	8
3.2.3 Konklusjon.....	12
3.3 Fråvær	13
3.3.1 Rettslege krav	13
3.3.2 Dokumentasjon og vurdering	13
3.3.3 Konklusjon.....	14
3.4 Resultatregistrering.....	14
3.4.1 Rettsleg krav	14
3.4.2 Dokumentasjon og vurdering	14
3.4.3 Konklusjon.....	14
4. Pålegg om endring	15
5. Oppfølging.....	16
6. Klagerett.....	16

- Vedlegg 1: Dokumentgrunnlag for tilsynet
Vedlegg 2: Skjema Resultat
Vedlegg 3: Rettsgrunnlag

1. Tema for tilsynet

Tema for tilsynet er gjennomføringa av nasjonale prøver på skolane.

Målet med nasjonale prøver er å vurdere i kva grad skolen lukkast med eit viktig mål med grunnopplæringa; å utvikle eleven sin grunnleggjande dugleik i lesing, rekning og engelsk. Prøvene skal gi informasjon til elevar, føresette, lærarar, skoleeigarar, dei regionale styresmaktene og det nasjonale nivået som grunnlag for forbetnings- og utviklingsarbeid.

Elevane pliktar å ta del i dei nasjonale prøvene. Kommunen, som skoleeigar, pliktar å leggje til rette for at prøvene blir gjennomførde som føresett. Intensjonen frå sentralt hald er at flest mogleg av elevane skal ta del i prøvene.

Føremålet med tilsynet er å syte for at lovgjevar sin intensjon om at flest mogleg skal ta del i nasjonale prøver, blir gjennomført i praksis på skolane.

For å nå målet, undersøker Fylkesmannen om kommunen, som skoleeigar, ser til at dei nasjonale prøvene blir gjennomførde i tråd med dei rettslege krava, særleg korleis elevar blir fritakne frå prøvene. I tillegg omfattar tilsynet påmeldinga til prøvene, høve til å ta prøvene i ettertid og resultatregistreringa:

Påmelding	•Blir elevane melde opp til dei nasjonale prøvene?
Fritak	•Er skolen sin fritakspraksis i samsvar med lova?
Fråvær	•Har elevar med fråvær på prøvedagen fått høve til å ta prøva i ettertid?
Resultatregistrering	•Er resultat registrerte for alle elevane som har gjennomført prøva i lesing?

Dei aktuelle lovreglane om temaet går fram av forskrift til opplæringslova § 2-4. I tillegg kjem forvaltningslova (fvl) og ulovfesta reglar om god forvaltningsskikk til bruk på avgjerder om fritak frå nasjonale prøver. Dei forvaltningsrettslege reglane skal først og fremst sikre gode og rette avgjerder ved at sakene blir godt førebudde og grunngjevne. Dei forvaltningsrettslege krava til fritaksvedtak er slik sett sentrale for tilsynet.

Generelt er det opplæringslova § 14-1, 2. og 3. ledd som heimlar Fylkesmannen sitt tilsyn på tema i opplæringslova (oppl). Vi nemner også at sjølv om tema som blir undersøkt, fører med seg ansvar og plikter for skolane, er det kommunen som skoleeigar som har det overordna ansvaret for at føresegnene blir følgde, jf. oppl §§ 13-1 og 13-10, 1.ledd.

2. Gjennomføring av tilsynet

2.1 Generelt

Gjennomføring av nasjonale prøver er tema for tilsyn våren 2011 i Aust-Agder, Vest-Agder, Rogaland, Hordaland og Sogn- og fjordane. Oppdraget er gitt av Utdanningsdirektoratet.

I tilsynet undersøker Fylkesmannen gjennomføringa av prøvene frå hausten 2010. Desse omfattar tre prøver og tre årstrinn. Tilsynet er avgrensa til prøvene i lesing og rekning på 5. og 8. trinn. Når det gjeld temaet resultatregistrering, avgrensar tilsynet seg til prøvene i lesing.

I val av tilsynsobjekt er det lagt vekt på vurdering av risiko og prioritet knytt til gjennomføringa av nasjonale prøver. Tal både frå grunnskolen sitt informasjonssystem, GSI, og frå det prøveadministrative systemet, PAS, ligg til grunn for vurderingane. Valet av tilsynsobjekt er også gjort i samanheng med andre statlege tilsyn i kommunen.

Vi har valt ut skolar i tre kommunar. I tillegg til Hå kommune, er også Sandnes kommune og Klepp kommune omfatta. I Hå kommune er desse skolane undersøkte:

- Bø skule
- Høyland skule
- Motland skule
- Varhaug skule
- Nærbø ungdomsskule

I samsvar med oppdraget skal tilsynet gjennomførast som eit skriftleg tilsyn utan intervju eller møte på staden. Dette har lagt føringar for kva som er føremålstenleg å undersøkje i tilsynet. Sjå nærare i kapittel 3 og vedlegg III om kva konkrete rettskrav som inngår. Vi strekar under at tilsynet ikkje omfattar *bruken* av dei nasjonale prøvene korkje på skole- eller kommunenivå. Kommunen og skolane sine forsvarlege system på dette området, jf. opplæringslova § 13-10, 2.ledd, har heller ikkje blitt undersøkt direkte. Dette kravet blir likevel trekt inn ved utforminga av eventuelle pålegg om endring i kapittel 4.

2.2 Aktivitetane i tilsynet

Tabellen nedanfor viser gjennomførde og planlagde aktivitetar i tilsynet:

Tid	Tilsynsaktivitet
14.01.2011	Varsel om tilsyn med pålegg om innsending av dokumentasjon
06.04.2011	Førebels tilsynsrapport med uttalefrist (varsel på førehand)
04.05.2011	Eventuell uttale frå kommunen
20.05.2011	Endeleg tilsynsrapport (med vedtak om evt. pålegg om endring)
20.08.2011	Tilbakemelding frå kommunen på pålegg om endring

Tabellen nedanfor viser deltakrar i tilsynet:

Aktør	Namn
Fylkesmannen	Una Bjørnseth Wereide, Margot Bergesen, Aud Selnes
Kommunen (kontaktperson)	Johan Vatne

2.3 Dokumentgrunnlag

Dokumentgrunnlaget omfattar både statistikk, rettsgrunnlag og skriftleg dokumentasjon send inn frå skolane.

Statistikk:

- Rapportar over talet på elevar på 5. og 8. trinn (GSI)
- Rapportar over talet på elevar som er påmelde, fritekne, som ikkje har teke del og som manglar resultatregistrering (PAS)

Rettsgrunnlag:

- Lov om grunnskolen og den vidaregåande opplæringa (opplæringslova)
- Forskrift til opplæringslova
- Lov om behandlingmåten i forvaltningsaker (forvaltningslova)

Dokumentasjon frå skolane / kommunane:

- Vedtak om fritak og tilhøyrande vedtak om spesialundervisning, jf. oppll kap. 5 eller tilhøyrande vedtak om særskild språkopplæring, jf. oppll § 2-8
- Utfylde spørjeskjema
- Eventuell annan dokumentasjon (rutinar osv)

For meir informasjon om den skriftlege dokumentasjonen, viser vi til vedlegg I til rapporten. For fleire referansar til rettskjelder, sjå vedlegg III.

3. Tilsynsresultat

Dei rettslege krava er ikkje utførleg utforma, men er primært framstilte gjennom konkrete kontrollpunkt. Utdjupande informasjon om rettslege krav følgjer i staden som vedlegg III.

Rettsgrunnlaget handlar i første rekkje om § 2-4 i forskrift til opplæringslova om deltakings- og gjennomføringsplikta og høve til fritak. Vi viser difor til forskriftsteksten 1. og 2. ledd:

Elevar skal delta i prøver, utvalsprøver og andre undersøkingar fastsette av departementet. Skoleeigaren skal sørge for at dette blir gjennomført.

For elevar som får spesialundervisning etter kapittel 5 i opplæringslova, og når det dessutan er klart at prøvene ikkje vil ha mykje å seie for opplæringa til eleven, kan skolen gjere vedtak om å frita eleven frå å delta i prøvene. Det same gjeld grunnskoleelevar som får særskild språkopplæring etter opplæringslova § 2-8, og elevar som går i vidaregåande opplæring, og som følgjer individuell opplæringsplan i norsk. Eleven sjølv eller foreldra eller dei føresette kan likevel bestemme at eleven skal ta prøvene.

3.1 Påmelding

Som ledd i plikta til å gjennomføre nasjonale prøver, jf. forskrift § 2-4, 1.ledd, må skoleeigar sjå til at skolen melder opp alle elevane på det aktuelle årstrinnet i PAS. Å ikkje melde opp elevar, medfører at reelle fritak frå nasjonale prøver blir skjulte, at resultatata av nasjonale prøver blir upålitelege, og at det blir vanskeleg å kontrollere om fritaka var lovlege. Oppfyljinga av denne plikta er difor viktig for å følgje opp lovgjevar sitt mål om at flest mogleg elevar skal ta del i nasjonale prøver.

3.1.1 Rettsleg krav

1. Skolen melder opp alle elevane på det aktuelle trinn i PAS, jf. forskr § 2-4, 1.ledd

3.1.2 Dokumentasjon og vurdering

Dokumentasjon

På **Høyland skule** og **Varhaug skule** er det samsvar mellom elevtalet i GSI og påmelde til nasjonale prøver i PAS. **Bø skule** har ein differanse mellom GSI og PAS på 4 elevar. 2 av elevane var nettopp komne til Noreg og hadde ikkje fått personnummer. 1 elev var tilflytta og hadde kome til skolen i prøveperioden, og 1 elev hadde skoletilbod i ATO-avdeling. **Motland skule** har meld på ein elev mindre i PAS enn i GSI. Denne eleven var ikkje komen tilbake etter besøk i utlandet over lang tid. **Nærbø ungdomsskule** har eit avvik på 2 elevar. 1 elev

var på ein barnevernsinstitusjon hausten 2010 og fekk skoletilbod der. Skolen har ikkje meld at det var avklart med barnevernsinstitusjonen at eleven blei påmeld til nasjonale prøver der. 1 minoritetsspråkleg elev hadde ikkje fått personnummer og blei ikkje påmeld i PAS.

Vurdering

Alle elevane ved ein skole skal meldast på til nasjonale prøver i PAS. Skolen skal kontakte Fylkesmannen for å få eit fiktivt fødselsnummer til bruk ved påmelding for elevar som enno ikkje har fått dette. Når ein ny elev kjem til skolen, må fraflyttingsskolen kontaktast slik at eleven kan bli sletta i PAS på den skolen. Deretter skal tilflyttingsskolen melde på eleven til nasjonale prøver. Ein elev ved ATO-avdelinga skal også meldast på til nasjonale prøver. Eleven kan deretter bli registrert som fritaken dersom krava til fritak er oppfylte, jf. forskrift til oppl. § 2-4, og rektor har gjort skriftleg vedtak om fritak.

Elevar som blir borte frå skolen over lang tid i prøveperioden, er i realiteten melde ut av norsk grunnskole, og skal ikkje meldast på til nasjonale prøver.

Elevar som høyrer til på skolen, skal meldast på i PAS om ikkje anna er avklart med ein annan skole. Ein elev kan deretter bli registrert som fritaken i tilfelle krava til dette er oppfylte etter retningslinene, og rektor har gjort skriftleg vedtak om fritak, eller eleven kan bli registrert som ikkje delteken.

3.1.3 Konklusjon

Hå kommune har ikkje sikra at alle skolane melder opp alle elevane på det aktuelle trinnet i PAS.

3.2 Fritak

For å nå målet med dei nasjonale prøvene, er det viktig at skolen ikkje fritak fleire elevar frå deltakingsplikta enn det forskrifta § 2-4, 2.ledd opnar for. Følgjande to vilkår må vere oppfylde for at fritak eventuelt skal kunne bli gitt:

- Eleven får spesialundervisning etter oppl. kap. 5 eller særskild språkopplæring etter oppl. § 2-8, og
- Det er klart at prøvene ikkje vil ha mykje å seie for opplæringa av eleven.

Det første vilkåret inneber at eleven som blir fritaken, må ha vedtak om spesialundervisning eller særskild språkopplæring. Det andre vilkåret tilseier at det må gjerast ei konkret vurdering av at resultatet av dei nasjonale prøvene ikkje har mykje å seie for opplæringa av eleven. Vurderinga må gjerast for kvar enkelt prøve. Det er omsynet til eleven og hennar/han sitt utbytte av prøva som er avgjerande.

Frå lovgjevar si side har meininga vore å inkludere flest mogleg i dei nasjonale prøvene. Dette blir reflektert gjennom vilkåra ovanfor, og ved at elevar og føresette har fått rett til å krevje deltaking trass i eit eventuelt fritak frå skolen.

Skolen si avgjerd om at ein elev skal fritakast frå plikta til å ta del i nasjonale prøver eller ikkje, er eit enkeltvedtak. Difor gjeld ei rekkje forvaltningsrettslege krav, til dømes tydelege vedtak, individuell vurdering og grunngjeving. For å sikre korrekt informasjon om gjennomføringa av nasjonale prøver, skal talet på fritekne registrerast i PAS.

3.2.1 Rettslege krav

2. Skolen registrerer rett tal fritekne i PAS, jf. forskr til oppl § 2-4, 1.ledd
3. Før fritaksvedtak blir gjort, informerer skolen føresette til elevar som blir fritekne, om retten til å krevje deltaking, jf. fvl § 11
4. Skolen gir føresette høve til å uttale seg om saka før fritaksvedtak blir gjort, jf. fvl §§ 16 og 17
5. Skolen gjer skriftege enkeltvedtak om fritak, jf. fvl § 23
6. Vedtaka viser til rett heimel, jf. forskr til oppl § 2-4 og fvl § 25
7. Skolen fritek berre elevar som har eit gjeldande vedtak om spesialundervisning etter oppl kap 5 eller særskild språkopplæring etter § 2-8, jf. forskrift § 2-4, 2.ledd
8. Vedtaket viser til at eleven får spesialundervisning etter oppl kap 5 eller særskild språkopplæring etter § 2-8, jf. fvl § 25
9. Vedtaket viser ei individuell vurdering av at det er klart at prøva/prøvene ikkje vil ha mykje å seie for opplæringa til eleven. Det skal gjerast ei konkret vurdering for kvar enkelt prøve, jf. fvl § 25, god forvaltningsskikk og forskrift til oppl § 2-4, 2.ledd
10. Vedtaket er klart nok med omsyn til kva prøver det er gjort fritak frå, jf. god forvaltningsskikk
11. Vedtaket inneheld informasjon om retten til å krevje deltaking, jf. fvl §§ 11 og 25

3.2.2 Dokumentasjon og vurdering

Rettsleg krav 2: Skolen registrerer rett tal fritekne i PAS, jf. forskrift til oppl § 2-4, 1.ledd

Dokumentasjon

Høyland skule har svart at skolen har registrert rett tal fritekne i PAS. **Bø skule** har registrert 4 elevar fritekne i lesing og 2 elevar fritekne i rekning. Rett tal skal vere 3 fritekne i rekning. **Motland skule** har registrert 2 elevar fritekne i lesing og 2 elevar fritekne i rekning. Rett tal skal vere 4 fritekne. **Varhaug skule** har registrert 1 elev friteken i lesing og 0 friteken i rekning. Rett tal skal vere 2 fritekne i lesing og 1 friteken i rekning. **Nærbø ungdomsskule** har registret 6 elevar fritekne i lesing og 0 friteken i rekning. Rett tal skal vere 5 fritekne.

Vurdering

Hå kommune har ikkje sikra at alle skolane registrerer rett tal fritekne i PAS.

Rettsleg krav 3: Før fritaksvedtak blir gjort, informerer skolen føresette til elevar som blir fritekne, om retten til å krevje deltaking, jf. fvl § 11

Dokumentasjon

På **Bø skule** er foreldra blitt informerte om retten til å krevje deltaking på eit felles foreldremøte for trinnet og i utviklingssamtalar mellom elev, føresette og kontaktlærer. **Høyland skule** har informert foreldra gjennom enkeltvedtak om fritak. På **Motland skule** har kontaktlærer kontakta heimen. **Varhaug skule** har vore i tett dialog med foreldra til elevar som er aktuelle for fritak, gjennom telefon og i eigne møte før prøvene. **Nærbø ungdomsskule** har gitt generell informasjon på eit foreldremøte om hausten.

Vurdering

Høyland skule skulle ha informert foreldra om retten til å krevje deltaking før enkeltvedtak om fritak blei gjort, jf. fvl. §11. Det er dessutan usikkert om Nærbø ungdomsskule fekk informert alle føresette om retten til å krevje deltaking i den generelle informasjonen som blei gitt på eit foreldremøte om hausten.

Hå kommune har ikkje sikra at alle skolane informerer føresette til elevar som blir fritekne, om retten til å krevje deltaking.

Rettsleg krav 4. Skolen gir føresette høve til å uttale seg om saka før fritaksvedtak blir gjort, jf. fvl §§ 16 og 17

Dokumentasjon

Ved **Bø skule** har kontaktlæraren til aktuelle elevar vore i kontakt med føresette og snakka med dei om fritak frå nasjonale prøver. **Høyland skule** har gjennom samtale med føresette forklart kvifor skolen meiner at eleven ikkje bør delta på prøva. Ved **Motland skule** har kontaktlæraren teke kontakt med heimen. **Varhaug skule** har, over telefon og i eigne møte før prøvene, hatt tett dialog med foreldre/føresette til elevane som er aktuelle for fritak. Ved **Nærbø ungdomsskule** har kontaktlæraren ringt føresette til aktuelle elvar og både informert og drøfta fritak frå prøvene.

Vurdering

Hå kommune har sikra at skolane gir føresette høve til å uttale seg om saka før fritaksvedtak blir gjort.

Rettsleg krav 5: Skolen gjer skriftege enkeltvedtak om fritak, jf. fvl § 23

Dokumentasjon

Bø skule, Varhaug skule og Nærbø ungdomsskule har dokumentert at det er gjort skriftlege enkeltvedtak om fritak frå nasjonale prøver. **Høyland skule** har send inn eit generelt skriv, datert 01.02.2011, om fritak frå nasjonale prøver. **Motland skule** har ikkje send inn dokumentasjon på at det er gjort skriftlege enkeltvedtak om fritak.

Vurdering

Fylkesmannen kan ikkje sjå at eit generelt skriv, datert, 01.02.2011, frå Høyland skule, er ein dokumentasjon på at det er gjort skriftlege enkeltvedtak om fritak frå nasjonale prøver.

Hå kommune har ikkje sikra at skolane gjer skriftlege enkeltvedtak om fritak frå nasjonale prøver, jf. fvl § 23.

Rettsleg krav 6: Vedtaka viser til rett heimel, jf. forskrift til oppl § 2-4 og fvl § 25

Dokumentasjon

Skriftlege enkeltvedtak om fritak ved **Bø skule**, **Varhaug skule** og **Nærbø ungdomsskole** viser til heimel for fritak i forskrift § 2-4. **Høyland skule** og **Motland skule** har ikkje dokumentert skriftlege enkeltvedtak om fritak.

Vurdering

Hå kommune har ikkje sikra at alle skolane gjer skriftlege vedtak som viser til rett heimel, jf. forskrift til oppl § 2-4 og fvl § 25.

Rettsleg krav 7. Skolen fritak berre elevar som har eit gjeldande vedtak om spesialundervisning etter oppl kap 5 eller særskild språkopplæring etter § 2-8, jf. forskrift § 2-4, 2.ledd

Dokumentasjon

Bø skule har dokumentert skriftlege enkeltvedtak om spesialundervisning for 2 elevar og enkeltvedtak om særskilt språkopplæring for 1 elev. Fylkesmannen har ikkje motteke eit underliggjande vedtak som grunnlag for fritak for 1 elev. **Varhaug skule** har ikkje dokumentert skriftleg enkeltvedtak om spesialundervisning etter oppl kap. 5 eller enkeltvedtak om særskilt språkopplæring etter oppl § 2-8 som grunnlag for skriftlege vedtak om fritak frå nasjonale prøver. Skolen har sendt inn mål- og tiltaksplan for 2 elevar. **Nærbø ungdomsskole** har dokumentert vedtak om spesialundervisning for 4 elevar, men har ikkje sendt inn eit underliggjande enkeltvedtak om særskilt språkopplæring for 1 elev.

Vurdering

Hå kommune har ikkje sikra at skolane fritak berre elevar som har eit gjeldande vedtak om spesialundervisning etter kap. 5 eller særskild språkopplæring etter § 2-8, jf. fvl § 25.

Rettsleg krav 8. Vedtaket viser til at eleven får spesialundervisning etter oppll kap. 5 eller særskild språkopplæring etter § 2-8, jf. fvl § 25

Dokumentasjon

Nærbø ungdomsskole har dokumentert skriftlege vedtak om fritak. Alle vedtaka er grunnlagt med at eleven får spesialundervisning etter kapittel 5 i opplæringslova eller særskilt språkopplæring etter § 2-8. **Bø skule** har gjort skriftleg vedtak om fritak som inneheld teksten i forskrift til oppll § 2-4, men viser ikkje til at eleven, som det gjeld, får spesialundervisning etter oppll kap. 5 eller særskild språkopplæring etter § 2-8. **Varhaug skule** har gjort 2 skriftlege fritaksvedtak. Grunngevinga er lik i begge vedtaka og generelt utforma: "Eleven tilfredsstillar krava for å få fritak frå prøvene".

Vurdering

Hå kommune har ikkje sikra at vedtaka viser til at eleven får spesialundervisning etter oppll kap. 5, eller særskild språkopplæring etter § 2-8, jf. fvl § 25.

Rettsleg krav 9. Vedtaket viser ei individuell vurdering av at det er klart at prøva/prøvene ikkje vil ha mykje å seie for opplæringa til eleven. Det skal gjerast ei konkret vurdering for kvar enkelt prøve, jf. fvl § 25, god forvaltningsskikk og forskrift til oppll § 2-4, 2.ledd

Dokumentasjon

Skriftleg vedtak frå **Bø skule** inneheld teksten i forskrift til oppll § 2-4, men ikkje ei individuell vurdering av at det er klart at prøva/prøvene ikkje vil ha mykje å seie for opplæringa til eleven. På **Varhaug skule** er grunngevinga lik i begge vedtaka og inneheld utsagnet: " Det vil ikkje ha mykje å seie for eleven å fritak ... frå prøvene. Skolen si vurdering er at det vil vere ei stor belastning for eleven å delta på prøvene." På **Nærbø ungdomsskole** inneheld vedtaka den generelle grunngevinga "og det er dessutan klart at prøvene ikkje vil ha mykje å seie for opplæringa til eleven". Vedtaka inneheld ikkje ei individuell vurdering av at det er klart at prøva/prøvene ikkje vil ha mykje å seie for opplæringa til eleven.

Vurdering

Hå kommune har ikkje sikra at vedtaka om fritak frå nasjonale prøver viser ei individuell vurdering av at det er klart at prøva/prøvene ikkje vil ha mykje å seie for opplæringa til eleven. Det skal gjerast ei konkret vurdering for kvar enkelt prøve, jf. fvl § 25, god forvaltningsskikk og forskrift til oppll § 2-4, 2.ledd.

Rettsleg krav 10. Vedtaket er klart nok med omsyn til kva prøver det er gjort fritak frå, jf. god forvaltningsskikk

Dokumentasjon

I vedtaka frå **Bø skule** er det kryssa av for dei prøvene eleven skal ha fritak frå, rekning, lesing og/eller engelsk. I skriv om fritak frå **Varhaug skule** står det kva fag vedtaket gjeld for.

Vedtak om fritak frå **Nærbø ungdomsskole** er ikkje klare og tydelege når det gjeld kva prøver det er fritak frå.

Vurdering

Hå kommune har ikkje sikra at vedtaka er klare nok med omsyn til kva prøver det er gjort fritak frå, jf. god forvaltningskikk.

Rettsleg krav 11. Vedtaket inneheld informasjon om retten til å krevje deltaking, jf. fvl §§ 11 og 25

Dokumentasjon

Bø skule, Varhaug skule og Nærbø ungdomsskule har dokumentert at enkeltvedtaka om fritak frå nasjonale prøver inneheld informasjon om retten til å krevje deltaking, jf. fvl §§ 11 og 25. **Høyland skule og Motland skule** har ikkje gjort enkeltvedtak om fritak.

Vurdering

Hå kommune har ikkje sikra at alle skolane gjer enkeltvedtak som inneheld informasjon om retten til å krevje deltaking, jf. fvl §§ 11 og 25.

3.2.3 Konklusjon

Hå kommune har ikkje sikra at skolane praktiserer fritak frå nasjonale prøver i samsvar med lova.

Dei undersøkte skolane i Hå kommune oppfyller samla sett følgjande kontrollpunkt knytt til fritak:

- Skolane gir føresette høve til å uttale seg om saka før avgjerd om fritak blir gjort

Dei undersøkte skolane i Hå kommune oppfyller samla sett *ikkje* følgjande kontrollpunkt knytt til fritak:

- Skolane registrerer rett tal fritekne i PAS
- Skolen informerer føresette til elevar som blir fritekne, om retten til å krevje deltaking, før vedtak om fritak blir gjort, jf. fvl § 11
- Skolane gjer skriftlege enkeltvedtak om fritak
- Vedtaka viser til rett heimel, jf. forskrift til oppl § 2-4
- Skolane fritek berre elevar som har eit gjeldande vedtak om spesialundervisning etter oppl § 5 eller særskild språkopplæring etter § 2-8
- Vedtaka viser til at eleven får spesialundervisning etter oppl kap. 5 eller særskild språkopplæring etter § 2-8
- Vedtaka viser ei individuell vurdering av at det er klart at prøva/prøvene ikkje vil ha mykje å seie for opplæringa til eleven. Det skal gjerast ei konkret vurdering for kvar enkelt prøve
- Vedtaka er tilstrekkeleg klare med omsyn til kva prøver det er gjort fritak frå
- Vedtaka inneheld informasjon om retten til å krevje deltaking

3.3 Fråvær

Skoleeigar skal syte for at skolane handhevar elevane si plikt til å ta del i nasjonale prøver, jf. forskrift § 2-4, 1.ledd. Det finst likevel legitime grunnar til fråvær på prøvedagen, til dømes sjukdom. For å sikre at alle elevane har høve til å ta del i nasjonale prøver, må skolen leggje til rette for at fråverande kan ta prøva i ettertid. Dessutan skal eventuelle ikkje-deltakarar registrerast i PAS.

3.3.1 Rettslege krav

12. Skolen registrerer rett tal på elevar som ikkje tek del i prøvene i PAS, jf. forskrift § 2-4, 1.ledd
13. Skolen gir fråverande på prøvedagen høve til å ta prøva i ettertid, jf. forskrift § 2-4, 1.ledd

3.3.2 Dokumentasjon og vurdering

Rettsleg krav 12. Skolen registrerer rett tal i PAS på elevar som ikkje tek del i prøvene, jf. forskrift § 2-4, 1.ledd

Dokumentasjon

Alle dei undersøkte skolane i Hå har svart at registreringa i PAS er rett.

Vurdering

Hå kommune har sikra at skolane har registrert rett tal i PAS på elevar som ikkje tek del i prøvene, jf. forskrift til oppl § 2-4, 1.ledd.

Rettsleg krav 13. Skolen gir fråverande på prøvedagen høve til å ta prøva i ettertid, jf. forskrift § 2-4, 1.ledd

Dokumentasjon

Bø skule har meld at ein fråverande elev fekk ta prøva dagen etter. **Høyland skule** har svart at alle elevane deltok på prøvedagen. På **Motland skule** fekk elevar som var sjuke eller hadde anna fråvær, ta prøvene på eit seinare tidspunkt. På **Varhaug skule** fekk elevar som ikkje var med på prøvedagen, ta prøvene første dag dei var tilbake på skolen. **Nærbø ungdomsskule** har svart at dei samla opp alle elevane som ikkje deltok, og gjennomførte ny prøve. I den samanheng var det likevel ein elev som ikkje fekk gjennomført prøva i lesing.

Vurdering

Også Nærbø ungdomsskole har organisert gjennomføringa av nasjonale prøver slik at elevane er gitt eitt høve til å ta prøva seinare. Fylkesmannen si vurdering er difor at alle skolane i Hå har gitt fråverande elevar høve til å ta prøva i ettertid.

Hå kommune har sikra at skolane gir fråverande på prøvedagen høve til å ta prøva i ettertid, jf. forskrift til oppl § 2-4, 1.ledd

3.3.3 Konklusjon

Hå kommune har sikra at skolane handterer fråvær i samsvar med lova.

Dei undersøkte skolane i Hå kommune oppfyller samla sett følgjande kontrollpunkt knytt til fråvær:

- Skolane registrerer rett tal i PAS på elevar som ikkje tek del i prøvene
- Skolane gir fråverande på prøvedagen høve til å ta prøva i ettertid.

3.4 Resultatregistrering

For å gi gyldig og påliteleg informasjon til skole, kommune, regionalt og nasjonalt nivå, må skolen gjere korrekte registreringar i PAS. Dette gjeld også resultata. Resultata for alle elevar som har teke del i prøvene, skal registrerast. Registreringa skal gjerast innan fastsette fristar. I tilsynet kontrollerer Fylkesmannen at skolane har registrert resultata for alle elevane som har gjennomført prøva i lesing.

3.4.1 Rettsleg krav

14. Skolen registrerer resultat i lesing for alle elevar som ikkje er fritekne eller fråverande, jf. forskrift § 2-4, 1.ledd

3.4.2 Dokumentasjon og vurdering

Bø skule, Høyland skule og Nærbø ungdomsskule har 0 elevar utan resultatregistrering i lesing. PAS viser at **Motland skule** ikkje har registrert resultat i lesing for 13 elevar. Skolen har meld at det ikkje er registrert resultat for 11 elevar på grunn av ein systemfeil på skolenivå. Ein kontaktlærar var ikkje klar over fristen for registrering. Det er ikkje gjort greie for årsaka til at det manglar registrering for 2 elevar. **Varhaug skule** har ikkje registrert resultatet i lesing for 1 elev. Dett er ei feilregistrering. Eleven skulle vore registrert som friteken.

3.4.3 Konklusjon

Hå kommune har ikkje sikra at skolane registrerer resultat i lesing for alle elevar som ikkje er fritekne eller fråverande.

4 Pålegg om endring

Som nemnt i avsnitt 2.1 har kravet om forsvarlege system på dette området, jf. oppl § 13-10, 2.ledd, ikkje blitt undersøkt direkte i tilsynet. Tilsynet si gransking av skolane knytt til dei 14 kontrollpunkta gjev likevel grunnlag for å vurdere om kommunen har eit *fungerande* forsvarleg system på tilsynstemaet.

Eit forsvarleg system skal vere eigna til å førebyggje, oppdage og handtere lovbrøt på alle kommunen sine skolar. På grunnlag av konklusjonane som kjem fram i kapittel 3, jf. avsnitta 3.1.3, 3.2.3, 3.3.3 og 3.4.3, blir det lagt til grunn at Hå kommune ikkje har eit forsvarleg system for å sikre at krava i forskrift til oppl § 2-4 og forvaltningslova blir oppfylde, jf. oppl § 13-10, 2. ledd.

Fylkesmannen gir på bakgrunn av dette følgjande pålegg om endring:

Hå kommune blir pålagt å etablere eit forsvarleg system for å sikre at nasjonale prøver blir gjennomførde i samsvar med reglane i forskrift til oppl § 2-4 og forvaltningslova, jf. oppl § 13-10, 2. ledd.

På bakgrunn av tilsynsresultata er det viktig at systemet sikrar at skolane

1. Melder opp alle elevane på det aktuelle trinnet i PAS

2. Praktiserer fritak frå nasjonale prøver i samsvar med lov, medrekna:

- Registrerer i PAS rett tal elevar som er fritekne
- Informerer, før fritaksvedtak bli gjort, om retten til å krevje deltaking
- Gir føresette høve til å uttale seg om saka før vedtak blir gjort
- Gjer skriftlege enkeltvedtak om fritak
- Gjer enkeltvedtak om fritak og viser til rett heimel
- Fritek berre elevar som har vedtak om spesialundervisning etter oppl kap. 5 eller vedtak om særskild språkopplæring etter § 2-8
- Gjer enkeltvedtak om fritak og viser til at eleven får spesialundervisning etter oppl kap. 5 eller særskild språkopplæring etter § 2-8
- Gjer enkeltvedtak om fritak og viser til ei individuell vurdering av om det er klart at prøva ikkje vil ha mykje å seie for opplæringa av eleven. Det skal gjerast ei konkret vurdering for kvar enkelt prøve
- Vedtaket skal vere klart med omsyn til kva prøver det er gjort fritak frå
- Gjer enkeltvedtak som inneheld informasjon om retten til å krevje deltaking

3. Handterer fråvær i samsvar med lov, medrekna:

- Registrerer i PAS rett tal elevar som ikkje har delteke
- Gir fråverande på prøvedagen høve til å ta prøva i ettertid

4. Registrerer resultat i lesing for alle elevar som ikkje er fritekne eller fråverande

Kommunen pliktar å rette seg etter Fylkesmannen sine pålegg straks, uavhengig av fristen for tilbakemelding nedanfor eller eventuell klagebehandling.

Tilsynsrapporten gjeld resultat knytt til det aktuelle tilsynstemaet. Vi tek atterhald om at det kan vere brot på lovkrav relatert til dei undersøkte tema som ikkje har blitt avdekka i dette tilsynet. Vi vil streke under at tilsynet ikkje inneber ei heilskapsvurdering av kommunen/ skolane.

5 Oppfølging

Kommunen skal som ein del av oppfølginga av Fylkesmannen sine pålegg innan 20.08.2011 gi tilbakemelding om at pålegg om endring er gjennomført, og ei kort omtale av korleis dette er gjort.

Det kan bli aktuelt å gjennomføre eit nytt tilsyn for å vurdere om endringane er sette i verk.

6 Klagerett

Denne tilsynsrapporten er eit enkeltvedtak etter forvaltningslova § 2 bokstav b og kan klagast inn til Utdanningsdirektoratet. Ein eventuell klage skal sendast til Fylkesmannen innan tre veker etter at vedtaket er motteke, jf. fvl §§ 28 og 29. For reglar om utforming av klage, viser vi til same lov, § 32.

Aud Selnes

seniorrådgivar/tilsynsleiar

Una Bjørnseth Wereide

rådgivar

Margot Bergesen

rådgivar

VEDLEGG I. Dokumentgrunnlag for tilsynet

Nedanfor følger eit oversyn over dokumenta som er mottekne frå skolane og eventuelt kommunen.

Bø skule:

- Utfylt skjema, datert 19.01.2011, med svar på spørsmål om gjennomføringa av nasjonale prøver 2010
- Vedtak om fritak for nasjonal prøve
- Underliggjande vedtak om spesialundervisning
- Underliggjande vedtak om særskilt norskopplæring

Høyland skule:

- Utfylt skjema, datert 01.02.2011, med svar på spørsmål om gjennomføringa av nasjonale prøver 2010
- Skriv, datert 01.02.2011, om vilkåra for fritak frå plikta til å gjennomføre nasjonale prøver
- Vedtak om særskilt språkopplæring

Motland skule:

- Utfylt skjema, datert 10.02.2011, med svar på spørsmål om gjennomføringa av nasjonale prøver 2010
- Vedtak om spesialundervisning

Varhaug skule:

- Utfylt skjema, datert 28.01.2011, med svar på spørsmål om gjennomføringa av nasjonale prøver 2010
- Vedtak om fritak frå nasjonale prøver
- 1/2årsrapport – Mål og tiltaksplan
- Mål og tiltaksplan

Nærbø ungdomsskule:

- Utfylt skjema, datert 08.02.2011, med svar på spørsmål om gjennomføringa av nasjonale prøver 2010
- Vedtak om fritak frå nasjonale prøver
- Underliggjande enkeltvedtak om rett til spesialundervisning
- Vedtak om spesialundervisning

Vedlegg II. – Resultat

Oppsummering av resultat frå tilsynet i Hå kommune

TEMA	RETTSKRAV/KONTROLLSPØRSMÅL	Bø skule	Høyland skule	Motland skule	Varhaug skule	Nærbø ungdomsskule
Påmelding	1. Skulen melder opp i PAS alle elevane på det aktuelle trinnet	Nei	Ja	Ja	Ja	Nei
Fritak	2. Skulen registrerer i PAS rett tal elevar som er fritekne	Nei	Ja	Nei	Nei	Nei
	3. Før fritaksvedtak vert fatta, informerer skulen om retten til å krevja deltaking	Ja	Nei	Ja	Ja	Nei, usikkert
	4. Skulen gjer det mogeleg for føresette å uttala seg om saka før vedtak vert fatta	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja
	5. Skulen fattar skriftlege enkeltvedtak om fritak	Ja	Nei	Nei	Ja	Ja
	6. Vedtaka viser til rett heimel (forskrift til oppl § 2-4	Ja	Nei	Nei	Ja	Ja
	7. Skulen fritek berre elevar som har vedtak om spesialundervisning etter oppl kap 5 eller vedtak om særskild språkopplæring etter § 2-8	Nei, ikkje for alle	Nei, ikkje dokumentert	Nei, ikkje dokumentert	Nei	Nei, ikkje for alle
	8. Vedtaket viser til at eleven får spesialundervisning etter oppl kap 5 eller vedtak om særskild språkopplæring etter § 2-8	Nei	Nei	Nei	Nei	Ja
	9. Vedtaket viser ei individuell vurdering av at det er klart at prøva / prøvene ikkje vil ha mykje å seia for opplæringa av eleven. Det skal gjerast ei vurdering for kvar prøve	Nei	Nei	Nei	Nei	Nei
	10. Vedtaket er tilstrekkeleg klart med omsyn til kva prøver det er gjort fritak frå	Ja	Nei	Nei	Ja	Nei
	11. Vedtaket inneheld informasjon om retten til å krevja deltaking	Ja	Nei	Nei	Ja	Ja
Fråvær	12. Skulen registrerer i PAS rett tal elevar som ikkje deltek	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja
	13. Skulen gjev fråverande på prøvedagen høve til å ta prøva opp att	Ja	Ikkje relevant 2010	Ja	Ja	Ja
Resultatregistrering	14. Skulen registrerer resultat i lesing for alle elevar som ikkje er fritekne eller fråverande	Ikkje relevant 2010	Ikkje relevant 2010	Nei	Nei	Ikkje relevant 2010

